

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Hallituksen esityksessä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi ehdotetaan, että kunnille ja hyvinvointialueille lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä (esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavista ja heidän perheenjäsenistään sekä tilapäistä suojelua saavista, joilla on kotikunta) maksettavan laskennallisen korvauksen korvausaikaa lyhennettäisiin kolmesta vuodesta kahteen vuoteen kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhennystä vastaavasti. Esitetään myös, että kiintiöpakolaisten ja heidän perheenjäsentensä osalta korvausaikaa lyhennettäisiin neljästä vuodesta kolmeen vuoteen. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajaa laskettaisiin 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen kuten lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa esitetään laskettavaksi hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta (HE 56/2023 vp). Lisäksi tuesta maksettavien kotoutumislain mukaisten korvausten maksamisen yläikärajaa laskettaisiin vastaavasti. Nämä muutokset esitetään tehtävän sekä voimassa olevaan kotoutumislakiin että vuonna 2025 voimaan tulevaan kotoutumislakiin. Lisäksi ehdotetaan säädettävän, että kunta tai työvoimaviranomainen voisi tietyin ehdoin periä maahanmuuttaneelta tai kotoutuja-asiakkaalta maksun käyttämättä jätetystä kotoutumisesta edistävästä palvelusta, mikäli siitä on aiheutunut kunnalle tai työvoimaviranomaiselle tulkitsemiskustannuksia ja henkilö ei ole perunut aikaa.

Perustuslaki 22 § asettaa valtiolle velvollisuuden turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perus- ja ihmisoikeudet, yhdenvertainen kohtelu ja oikeusvaltioperiaate ovat olennainen osa demokraattisen oikeusvaltion perustaa. Suomea sitovat monet kansainväliset sopimukset, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimus, Geneven pakolaissopimus ja EU:n perusoikeuskirja, asettavat reunaehdot sopimusvaltioiden vapaudelle päättää maahanmuuttopolitiikastaan. Oikeus hakea turvapaikkaa, joukkokarkotuskielto ja ehdoton palautuskielto ovat kansainvälisen oikeuden normeja, joista ei voi lainsäädännöllä poiketa, edes poikkeusoloissa.

Pelastakaa Lapset tarkastelee hallituksen esitystä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmasta (SopS 59 ja 60/1991, LOS). Sopimuksen Artiklan 3. kohdassa 1 velvoitetaan, että "kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu". YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti Nro 6 (2005) "Ilman huoltajaa olevien ja perheestään eroon joutuneiden lasten kohtelu kotimaansa ulkopuolella" täsmentää, että jos kyseessä on kotiseudultaan siirtymään joutunut lapsi, lapsen edun periaatetta on kunnioitettava kaikissa siirtymisprosessin vaiheissa. Lapsen edun määrittely on dokumentoitava kaikissa näissä vaiheissa valmisteltaessa mitä tahansa päätöstä, joka vaikuttaa perustavanlaatuisesti ilman huoltajaa olevan tai perheestään eroon joutuneen lapsen elämään.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa sopimusvaltiot varmistamaan vanhempien ensisijaisen kasvatusta- ja hoivavastuun ja tukemaan vanhempia tässä tehtävässä (Artikla 18). Lapselle, joka on tilapäisesti tai pysyvästi vailla perheen turvaa tai jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä, on oikeus valtion antamaan erityiseen suojeluun ja tukeen (Artikla 20). Artiklan 22 mukaan valtion tulee suojella pakolaislapsia ja huolehtia, että heidän osaltaan toteutuvat kaikki muutkin LOS-artiklojen velvoitteet, esimerkiksi Artiklat 26 ja 27, jotka takaavat lapsille sosiaaliturvan ja riittävän elintason kaikissa tilanteissa.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan kotoutumislain nojalla maksettavien laskennallisten korvausten korvausaikaa tulisi lyhentää nykyisestä. Lisäksi hallitusohjelman mukaan tulisi vähentää kunnan tehtäviä kotoutumisen edistämiseksi. Laskennallisella korvauksella on katettu muun muassa pakolaisten vastaanoton koordinaatiota sekä ohjausta ja neuvontaa ja muuta kotoutumista edistävää toimintaa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kun kuntien ja hyvinvointialueiden tukea vähennetään, neuvonnan avulla siirretään vastuuta maahanmuuttajalle itselleen ja korostetaan maahanmuuttajien aktiivisuutta oman toimijuuden edistämiseksi sekä käytännön asioiden hoitamisessa.

Suuri osa kotoutumisen kustannuksista syntyy kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikana, jolloin maahanmuuttanut tarvitsee eniten palveluita sekä ohjausta ja neuvontaa kunnalta. 1.1.2025 voimaan tulevan kotoutumislain yhteydessä kotoutumissuunnitelman enimmäiskesto on lyhennetty kolmesta vuodesta kahteen vuoteen, joten laskennallisen korvauksen korvausaikaa esitetään vastaavasti lyhennettävän. Kiintiöpakolaisista maksettava laskennallisten korvausten korvausaika esitetään lyhennettävän neljästä vuodesta kolmeen vuoteen. Käytännössä kiintiöpakolaisten perheenjäsenten korvausaika on jo nykyisin sidoksissa kiintiöpakolaisiin, joten säännöksessä esitetään täsmennettävän sanamuotoa tältä osin.

On huomionarvoista, että hallituksen esityksessä tunnustetaan, että kiintiöpakolaisilla voi olla sellaisia erityisiä tarpeita, joiden takia heidän kotoutumissuunnitelmansa enimmäiskesto on tarve pidentää, esimerkiksi vähäisen koulutustaustan tai monialaisen palvelutarpeen vuoksi. Erityisiksi toimenpiteiksi voitaisiin esityksen mukaan katsoa esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen tai kuntoutukseen osallistuminen. Pelastakaa Lapset katsoo, että kaikilla kotoutumisen piirissä

olevilla, myös turvapaikan saaneilla, on samanlaisia erityisiä tarpeita, joiden takia kotoutumissuunnitelmaa on tarpeen tarkastella ja tarvittaessa pidentää.

Pelastakaa Lasten näkemys on, että laskennallisen korvauksen enimmäiskeston lyhentäminen ilman mahdollisuutta tilannekohtaisesti jatkaa kotoutumisajan korvauksia asettaa kotoutujat eriarvoiseen asemaan. Joustamattomassa järjestelmässä ei kyetä huomioimaan esimerkiksi kotonaan lapsia hoitavien vanhempien tai terveydellisistä ongelmista kärsivien tai erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden mahdollista tarvetta normaalia pidemmälle kotoutumisajalle.

Joustamattomuuden seurauksena on riski, että osa lapsiperheiden huoltajista, tai erityisen haavoittuvassa asemassa olevista lapsista ja nuorista, putoaa kotoutumistoimien ulkopuolelle. Pidemmällä aikavälillä tämä saattaa johtaa perheiden tai yksilöiden huono-osaisuuteen, syrjäytymiseen ja sen mukaiseen oireiluun (mukaan lukien terveydelliset haasteet ja mielenterveysongelmat), joista syntyy sekä taloudellisia että inhimillisiä kustannuksia.

Järjestömme on huolissaan siitä, että maahanmuuttajataustaisten henkilöiden palveluntarpeista juontuvat kustannukset siirtyvät mahdollisesti entistä enemmän kuntien vastuulle, mikä saattaa esityksen vaikutusarvioinninkin mukaan vähentää kuntien halukkuutta tarjota kuntapaikkoja. Ihmisten arki rakentuu kunnissa, joten kunnat joutuvat väistämättä kohtaamaan haasteita, jos ihmiset eivät saa tarvitsemiaan palveluita oikea-aikaisesti, erilaiset perhetilanteet ja elämäntilanteet huomioon ottaen. Esimerkiksi kuntapaikan tarjoaminen samasta kunnasta tai lähialueelta lapselle ja perheelle, joka on asunut alueella vastaanottokeskuksessa pidemmän aikaa, vahvistaisi mahdollisesti jo alkaneen kotoutumisen jatkumista (esimerkiksi koulun ja harrastusten jatkuminen, ystäväpiiri). Perheiden tulisi oleskeluluvan saamisen jälkeen päästä mahdollisimman pian oman alueensa palveluiden piiriin ja lasten tulisi päästä varhaiskasvatukseen ja kouluun. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus kaikkiin kehityksensä kannalta olennaisiin palveluihin.

YK:n lapsen oikeuksien komitea antoi 2.6.2023 Suomelle uudet päätelmät, suositukset sekä huomautuksia, miten lapsen oikeuksien toteutumista tulee Suomessa parantaa. Komitea kehotti valtiota ryhtymään erityisen kiireellisiin toimiin haavoittuvassa asemassa olevien lapsiryhmien oikeuksien toteuttamiseksi. Näitä lapsiryhmiä ovat muun muassa turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsen sekä perheistään erilleen sijoitetut lapset. Hallituksen esitys heikentää komitean suositusten valossa juuri näiden haavoittuvassa asemassa olevien lapsiryhmien mahdollisuuksia kotoutua ja saada vakaa, uusi alku elämälle traumaattisten kokemusten jälkeen. Pelastakaa Lasten näkemys on, että mikäli kuntapaikkoja ei myönnetä riittävästi, haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien asuminen vastaanottokeskuksissa voi pitkittyä ja myös kiintiöpakolaisten maahantulo hidastua.

Laskennallisten korvausten korvauksen lyhentäminen vähentää kuntien ja hyvinvointialueiden käytössä olevaa rahoitusta vastaanoton koordinaatioon ja alkuvaiheen kotoutumista edistäviin palveluihin, esimerkiksi pakolaisen saamaan henkilökohtaiseen ohjaukseen ja neuvontaan maahantulon alkuvaiheessa, mikä voi osaltaan heikentää maahanmuuttaneiden saamien palveluiden

laatua ja saatavuutta. Pelastakaa Lapset katsoo, että juuri palveluiden ja tuen painottaminen kotoutumisprosessin alkuvaiheeseen olisi vaikuttava toimi.

Hallitus arvioi, että palveluiden mahdollinen väheneminen lisää maahanmuuttaneiden omaa vastuuta kotoutumisestaan ja asioiden hoitamisesta. Toisaalta hallitus tunnustaa myös riskin, että korvauksajan lyhentyminen voi johtaa kuntien ja hyvinvointialueiden tarjoamien kotoutumispalveluiden heikentymiseen. Heikentyminen voi esityksen mukaan hidastaa kotoutumista ja työllistymistä ja siten vaikuttaa kielteisesti maahanmuuttaneiden taloudelliseen asemaan (ks. Kiviholma & Karhunen, 2022; Sarvimäki & Hämäläinen, 2016). Esityksellä voi olla välillisiä vaikutuksia myös maahanmuuttaneiden perheiden hyvinvointiin ja kotoutumiseen. Vanhempien kotoutumisen tuki vaikuttaa tutkitusti heidän lastensa koulutus- ja työllisyyspolkuihin (Pesola & Sarvimäki, 2022) ja vähentää poikien rikoksilla oireilua (Foged ym., 2023).

Hallituksen esityksestä käy ilmi, että esitetyt muutokset voivat vaikutusarviointien ja tutkitun tiedon pohjalta johtaa päinvastaiseen lopputulokseen kuin mitä hallitus tavoittelee, ja kotoutumisen edistämisen sijaan luodaan kotoutumisen tielle uusia esteitä. Hallituksen säästötavoitteet eivät myöskään täyty, jos ihmiset tarvitsevat riittämättömien kotoutustoimien vuoksi elämänkaarensa mittaan enemmän palveluita tuekseen, eli palveluntarve ja siten myös kustannukset kasvavat.

Pelastakaa Lapset muistuttaa, että YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan turvapaikanhakijalasten säilöönotto on lapsen oikeuksien vastainen toimenpide, eikä lasta tule ottaa säilöön hänen maassaoleskeluunsa liittyen. YK:n lapsen oikeuksien komitean ja siirtotyöläisten oikeuksia käsittelevän komitean yhteisen yleiskommentin Nro 23 (2017) mukaan kaikenlaisella, myös lyhytaikaisella tai vanhempien kanssa tapahtuvalla vapaudenriistolla on todettu olevan negatiivisia vaikutuksia lapsen fyysiseen terveyteen ja mielenterveyteen.

Lasta ja huoltajaa ei myöskään pidä erottaa muuten kuin erittäin painavista syistä, joissa lapsen etu on asetettu etusijalle. Säilöönottoa ei pidä soveltaa tämän takia myöskään lapsiperheisiin, vaan säilöönnotolle on tärkeää myös lapsiperheiden kohdalla kehittää ja tarjota vaihtoehtoja. YK:n lapsen oikeuksien komitea ilmaisi kesäkuussa antamissaan suosituksissa Suomelle huolensa myös lasten säilöönnotosta.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Hallitus esittää luvun 2 loppuun uutta pykälää, jonka mukaan kunnalle tai työvoimaviranomaiselle syntyneestä tulkitsemisen kustannuksesta osa voitaisiin siirtää maahanmuuttajan tai kotoutuja-asiakkaan kustannettavaksi tilanteessa, jossa hän on jättänyt perusteettomasti saapumatta hänelle varattuun tapaamiseen, eikä ole peruuttanut aikaa. Maahanmuuttaneiden osalta säännös koskee osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia tai kotoutumissuunnitelman laadintaa. Muiden kotoutumislain mukaisten palveluiden osalta kyseessä on kotoutuja-asiakas, eli maahanmuuttanut, jolle on laadittu kotoutumissuunnitelma.

Pelastakaa Lapset katsoo, että käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkaukustannusten säilyttäminen osittain tai kokonaan kotoutujan kannettavaksi lisää maahanmuuttajaperheille kohdistuvia rasitteita. Työskentelemme tiiviisti maahanmuuttajaperheiden kanssa ja näemme monista tekijöistä johtuvaa henkistä kuormitusta, jonka kanssa perheet kamppailevat.

Pelastakaa Lapset katsoo, että maksusanktiot saattaisivat pahimmillaan johtaa siihen, että tulkkien käyttöä alettaisiin vältellä, mikä hidastaisi ja heikentäisi asioiden perusteellista hoitoa ja lisäisi väärinymmärrysten riskiä. On erityisen huolestuttavaa, että lapset voisivat joutua toimimaan yhä useammin tulkkina vanhemmilleen, myös itseään koskevissa asioissa.

Lasta koskevat asiat tulee hoitaa niin, että vanhemmalla, ja lapsella ikä- ja kehitystaso huomioiden, on tulkkauksen kautta riittävän hyvä käsitys käsiteltävästä asiasta. Tulkkauksen käytölle ei tule asettaa mitään sellaisia esteitä, jotka voisivat johtaa siihen, että lapsen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeitä asioita jätetään käsittelemättä tai hoitamatta. Lapsen edun toteutuminen ja perheen yksilöllinen tilanne on huomioitava myös tulkkaukustannusten korvauskäytännöissä.

Pelastakaa Lapset arvostaa, että lapsenoikeusnäkökulma on tulkkauksen osalta nostettu esiin laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisen kohdalla. Esiityksessä mainitaan, että laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentäminen voi myös vaikuttaa kuntien halukkuuteen tarjota tulkkaukspalveluita korvausajan jälkeen. Tällöin riskinä tulkkien alikäytön ja virheellisten päätösten lisäksi on, että käytännössä maahanmuuttaneiden alaikäiset lapset toimivat tulkkina viranomaispalveluissa ja muissa asioimistilanteissa vastoin ohjeistuksia.

Pelastakaa Lapset on oman maahanmuuttajaperheiden kanssa tekemänsä työn kautta havainnoinut, että kotoutuminen ja kielen oppiminen tapahtuu perheessä eriaikaisesti. Lapsi oppii kielen usein nopeammin kuin aikuinen. Tästä johtuen lapsi joutuu monesti perheen arjessa auttamaan perhettään eri tilanteissa tulkkamalla esimerkiksi ajanvarauksien kanssa ja asioinneissa kaupassa. Lapsen edun mukaista ei ole se, että hänen roolinsa ulottuu missään olosuhteissa arjen kuormituksen lisäksi vielä viranomaisasiointeihin. Toimiessaan tulkkina lapsi joutuu ottamaan liikaa vastuuta ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden sekä altistuu asioille tai tilanteille, jotka eivät ole lapsen edun mukaisia. Lisäksi, lapset saattavat tulkata turvattomassa ja kuormittavassa tilanteessa väärin tai valikoiden, mikä viranomaisilanteissa voi olla kaikille osapuolille hyvin haitallista.

Jotta laskennallisen korvausajan lyhentäminen ei johtaisi haitallisiin lapsivaikutuksiin, olisi kannatettavaa huolehtia kunnan ja hyvinvointialueen viranomaisten tulkkauksosaamisesta ja –etiikasta tarkentamalla tulkkaukseen liittyvää ohjeistusta.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Hallitus esittää, että alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajaa laskettaisiin 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen vastaavasti kuin

lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa esitetään laskettavaksi hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta (HE 56/2023 vp).

Pelastakaa Lapset ei kannata alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajan laskemista 25 ikävuodesta 23 vuoteen, kuten emme kannata myöskään lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskemista.

YK:n lapsen oikeuksien komitea ilmaisi kesäkuussa 2023 antamissaan suosituksissa huolensa Suomen nykyisistä ilman huoltajaa maahan saapuneita lapsia ja perheenyhdistämistä koskevista käytännöistä, kuten perheenyhdistämisen oikeudellisista ja tuloihin liittyvistä esteistä, turvapaikkahakemusten käsittelyajoista, mahdollisuudesta saada palveluja sekä turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten säilöönottokäytännöstä.

Ilman huoltajaa saapuneet alaikäiset ja lastensuojelun piirissä olevat lapset ovat haavoittuvia lapsiryhmiä, jotka ovat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen nojalla erityisessä asemassa. Sopimuksen Artiklan 20 mukaan lapsella, joka ei voi elää perheensä kanssa, on oikeus saada valtiolta erityistä suojelua ja tukea. Artiklan 25 mukaan kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen hoito ja sijoituksen perusteet tulee tarkistaa ajoittain. Artiklan 22 mukaan valtion tulee suojella pakolaislapsia ja huolehtia, että heidän osalta toteutuvat johdonmukaisesti kaikki muutkin LOS-artiklojen velvoitteet, esimerkiksi Artiklojen 26 ja 27 toimeenpano, joissa taataan lapsille sosiaaliturva ja riittävä elintaso kaikissa tilanteissa.

Pelastakaa Lapset yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn huoleen siitä, että riskinä on, että alaikäisenä yksin ja ilman huoltajaa maahan saapuneet nuoret tarvitsevat kuitenkin esimerkiksi aikuissosiaalityön, mielenterveyspalveluiden tai opiskelijahuollon palveluita ja siksi kokonaistaloudellisesti arvioituna, mikäli tavoitellaan vaikuttavuuden sijaan pelkästään säästöjä, jäävät nekin ennakoitua vähäisemmiksi. Onnistuneilla kotoutumista edistävillä palveluilla kustannuksia voidaan kokonaisuudessaan hillitä pitkällä aikavälillä.

Esityksessä on kuvattu yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnin osalta hyvin sitä, että sekä lastensuojelun jälkihuollon piiriin kuuluvat että alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleet nuoret ovat eläneet ilman vanhempiaan ja kohdanneet kasvuvuosiensa hyvin haastavia elämäntilanteita. Ilman huoltajaa Suomeen saapuneet ovat lisäksi kokeneet erityisiä haasteita kotoutumiseen, kielitaidon puutteisiin ja eriarvoiseen kohteluun liittyen (ks. Hirschovits-Gerz ym., 2022).

Pelastakaa Lapset yhtyy näkemykseen, että mikäli ikärajaa lasketaan, on varmistettava samalla välttämättömien sosiaali- ja terveyspalveluiden, erityisesti mielenterveyspalveluiden, saatavuus myös 23-24-vuotiaille aikuistuvilla nuorilla, joilla on palveluntarvetta.

Esityksessä tuodaan esiin, että kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen päättyessä nuorilla on vielä käytettävissään yleiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä toimeentulon turvaan, asumisen tukeen, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät palvelut ja tukijärjestelmät. Nuorten kanssa käydään tuen päättyessä yhdessä läpi heidän käytettävissään olevat palvelut.

Esityksen mukaan kunta ja hyvinvointialue voivat lisäksi jatkossakin tukea nuorta itsenäistymisessä, vaikka hänellä ei ole subjektiivista oikeutta aikuistumisen tukeen. Pelastakaa Lapset pitää ongelmallisena, että tuen tarjoaminen jätetään tältä osin kuntien ja vielä palveluiltaan keskeneräisten hyvinvointialueiden harkinnan varaan, jolloin myös alueelliset erot palveluiden tarjoamisessa asettavat nuoret aikuiset eriarvoiseen asemaan

Pelastakaa Lapset katsoo, että alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen tuen yläikärajan laskeminen, kuten lastensuojelun jälkihuollon kohdalla, on vaikuttavuuden näkökulmasta lapsen oikeuksien toteutumista heikentävä toimenpide, joka lisäksi potentiaalisesti lisää kustannuksia, kun taas onnistuneilla, oikea-aikaisilla ja kotoutumista edistävillä palveluilla kustannuksia voitaisiin pitkällä aikavälillä hillitä.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

-

Muut huomiot

Pelastakaa Lapset kiinnittää huomionsa hallituksen esityksessä siihen, että siinä on arvioitu lapsivaikutuksia esimerkiksi tulkkauksen, kotoutumisen, palvelutarpeiden ja työllistymisen osalta. Lapsivaikutusarvioinnin rinnalla esityksessä korostuvat julkisen talouden säästötavoitteet. On kuitenkin syytä huomioida, että esimerkiksi kotoutumisen edistämiseksi pitkäaikaisvaikutuksilla on suuri merkitys myös valtiontalouden vakauttamisen näkökulmasta. Mikäli kotoutuminen on haasteellista, on sillä lasten ja lapsiperheiden kohdalla herkästi ylisukupolvisia vaikutuksia esimerkiksi perheenjäsenten terveyteen, tulotasoon, sosiaaliin suhteisiin ja yleiseen hyvinvointiin, mikä lisää tukitoimien ja sosiaali- ja terveystalouden tarvetta ja kustannuksia entisestään.

Kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimus edellyttää lapsen etu on otettava huomioon päätöksenteon ja toimeenpanon kaikilla tasoilla, ei pelkästään niissä kohdissa, jolloin päätetään yksiselitteisesti lapsia koskevista korjauksista ja toimeenpanosta. Vaikutusarviointien perusteella on myös johdonmukaisesti punnittava ja esitettävä vaihtoehtoja, parannuksia ja muutosehdotuksia. Huomattavan monet aikuisia koskevista päätöksistä vaikuttavat välillisesti ja välittömästi lapsiin. Onnistunut kotoutuminen on mitä suurimmassa määrin asia, joka ulottaa vaikutuksensa sukupolvesta toiseen ja siksi lapsenoikeusperustaista arviointia ja päätöksiä on tehtävä huolellisesti, johdonmukaisesti ja poikkileikkaavasti lainsäädäntöprosessien eri vaiheissa.

YK:n lapsen oikeuksien komitean loppupäätelmät Suomelle 2.6.2023 (UM:n epävirallinen käännös)

https://um.fi/documents/35732/0/CRC_C_FIN_CO_5-6_fi+%281%29.pdf/f8e9c156-5172-0834-d6c7-201066cbc9f2?t=1691047057189

Yleiskommentti nro 19 (2016) julkisesta budjetoinnista lasten oikeuksien toteuttamiseksi (4 artikla)

https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37289135/CRC_C_GC_19_julkaisu.pdf/6afc535f-566b-3b7f-9deb-6c74ae60ffe0/CRC_C_GC_19_julkaisu.pdf?t=1488440991000

Levamo Tiina-Maria
Pelastakaa Lapset ry